

Biografije

Devedesetgodišnjica rođenja svestranog športaša i športskog djelatnika

Milivoj Radović - umjetnik i športaš

OD 1954. DO 1962. GODINE RADOVIĆ JE RADIO KAO PROFESIONALNI OPERNI PJEVAČ U NOVOM SADU, SKOPJU, OSIJEKU I SARAJEVU. OD 1928. DO 1933. INTENZIVNO SE BAVIO TENISOM, SA 14 GODINA POČEO JE KLIZATI, A SA 16 UPRAVLJATI MOTOCIKLOM. JEDAN JE OD PRVIH SKIJAŠA KOJI SU 1931. POČELI SKIJATI NA PLANINAMA KOD SLAVONSKE ORAHOVICE. BAVIO SE I NOGOMETOM, SANJKANJEM, KONJIČKIM ŠPORTOM I STOLNIM TENISOM. U JESEN 1931. GODINE PROŠAO JE PRVU PODUKU U MAČEVANJU U KOJEM JE PROVEO 30 GODINA

Piše **Zdenko Jajčević**

Milivoj Radović rođen je u novoj Bukovici kod Virovitice, 22. veljače 1915. godine. Njegov otac Matija bio je općinski blagajnik. Roditelji majke Josipe Vitrisal doselili su se iz Moravske. Osnovnu školu završio je u Klokočevcima i Šljivoševcima kod Donjeg Miholjca, a gimnaziju u Slavonskoj Požegi i Zagrebu. Poljoprivredni fakultet u Zagrebu završio je 1939. godine. Nakon II. svjetskog rata radio je kao agronom u poljoprivrednim dobrima *Zdenci* kod Slavonske Orahovice i *Petlovac* kod Belog Manastira. Od 1949. do 1954. godine na raznim je dužnostima kao agronom u Zagrebu. Bio je referent Ministarstva državnih dobara, upravitelj ekonomije *Katran*, agronom Agro-ekološkog instituta, te poljoprivredni referent općine Trešnjevka.

Športaš - operni pjevač i skladatelj

Nakon položene velike mature 1933., dvije godine je učio solo pjevanje u Glazbenom zavodu u Zagrebu kod Darka Vuškovića. Poslije 1945. godine je nastavio s učenjem solo pjevanja kod Zlatka Šira. Nakon tri godine rada položio je audiciju u operi Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, te je u jesen 1953. godine debitirao u ulozi toreadora Escamilla u Bizetovoj operi *Carmen*. Od 1954. do 1962. godine radio je kao profesionalni operni pjevač u Novom Sadu, Skopju, Osijeku i Sarajevu. Tijekom devet opernih sezona, kao operni solist pjevao je u 26 uloga dramskog baritona, među kojima se ističu: Jago, Scarpia, Igor, Marcello, Alfio, Telramund, Amonasto, Gerard i dr. Budući da je imao glas velikog opsega pjevao je i uloge lirskih baritona: Onjegin, Germont i Renato. Od jeseni 1962. postao je član mješovitog zbora Radio-televizije Zagreb, gdje ostaje do umirovljenja 1977. godine. Komponirao je desetak napjeva za koje je napisao i tekstove. Kao skladatelj komponirao je šezdesetak pjesama i koračnica. Napisao je pet pjesama na temu športa. Prepjevao je na hrvatski jezik stihove prve olimpijske himne, napisane za I. olimpijske igre u Ateni 1896. godine. Ta je skladba otpjevana uz pratnju orkestra na otvaranju XIV. zimskih olimpijskih igara 1984. u Sarajevu.

Svestrani športaš

Od 1928. do 1933. godine Milivoj Radović se intenzivno bavio tenisom. S Vlastom Gostišom bio je srednjoškolski prvak Jugoslavije u mješovitim parovima 1932. Sa 14 godina počeo je klizati, a sa 16 upravljati motociklom. Jedan je od prvih skijaša koji su 1931. počeli skijati na planinama kod Slavonske Orahovice. Bavio se i nogometom, sanjkanjem, konjičkim športom i stolnim tenisom. U jesen 1931. godine prošao je prvu poduku u mačevanju u kojem je proveo 30 godina.

Najbolji u mačevanju

U HŠK *Concordia* doveo ga je Milovan Ćika, tadašnji državni prvak u floretu, a prvi trener mačevanja bio mu je Ottokar Schulz. Kasnije su ga trenirali Francesco Tirelli i Stjepan Kerec. Na omladinskom državnom prvenstvu 1934. godine prvi je u sablji, drugi u maču, a četvrti u floretu. Godinu kasnije na istom natjecanju prvi je u floretu, a četvrti u maču. Od 1935. godine član je *Zagrebačkog mačevalačkog kluba*. Na državnom prvenstvu 1936. bio je treći u sablji, pa je izaborio nastup na XI. olimpijskim igrama u Berlinu. U mačevalačkoj reprezentaciji u disciplini sablja nastupao je od 1934. do 1950. godine. U sustavu gradske, banovinske, republičke i jugoslavenske mačevalačke reprezentacije nastupao je na turnirima u Austriji, Čehoslovačkoj, Francuskoj, Italiji, Madarskoj, Njemačkoj i Tur-

Tromeč mačevalačkih gradskih reprezentacija Zagreba, Beograda i Ljubljane 1949. u Zagrebu. Milivoj Radović je označen krugom

Milivoj Radović, 1951.

skoj. Najveći pojedinačni uspjeh u inozemstvu je drugo mjesto u sablji, koje je ostvario na međunarodnom prvenstvu Austrije u Beču 1950. godine. Kao aktivni natjecatelj posljednji je put nastupio na državnom prvenstvu 1954. godine.

Sudio je na omladinskom prvenstvu svijeta u Cremoni 1953. godine. Od 1947. bio je član Akademskog mačevalačkog kluba *Mladost*, a od 1949. godine član je MK *Lokomotiva* s kojom je osvojio ekipno državno prvenstvo 1951./1952. i 1954. u sablji, a 1948., 1950. i 1952. bio je pojedinačno drugi u sablji. U tom je klubu bio trener u razdoblju od 1949. do 1954. i od 1963. do 1974. godine. Šezdesetih godina u Zagrebu je neko vrijeme organizirao proizvodnju mačevalačkih rekvizita. Poslije II. svjetskog rata istaknuo se radeći i kao športski djelatnik u Mačevalačkom savezu Hrvatske i Jugoslavije.

Publicistička djelatnost

U športskom novinarstvu Milivoj Radović djeluje od 1937. godine. Započeo je kao dopisnik dnevnih listova i časopisa u zemlji i inozemstvu. Bio je i glavni i odgovorni urednik tjednika *Sedam dana sporta*, izdavanom 1936. godine. Napisao je brojne članke tematski vezane uz povijest sporta Zagreba i Hrvatske. Od 1970. godine suradnik je časopisa *Povijest sporta*, od 1975. *Enciklopedije fizičke kulture*, a od 1984. *Sportskog leksikona* i *Biobibliografskog leksikona Hrvatske*. U koautorstvu sa Stjepanom Kerecom napisao je knjigu *Mačevanje*, objavljenu 1951. godine

Istaknuti povjesničar športa

U veljači 1964. u prostorijama Turističkog društva Gornji grad organizirao je izložbu *100 godina mačevanja u Hrvatskoj*. Izložio je više od 600 predmeta (medalja, plaketa, fotografija, plakata, knjiga i mačevalačkog oružja). Kao član Komisije za povijest sporta Saveza za fizičku kulturu Hrvatske djeluje od 1963. godine, a u Komisiji za povijest sporta Zagreba od 1983. godine. Pokrenuo je i organizirao sastanke starih športaša Zagreba i Hrvatske, a njegovom zaslugom sačuvan je i održavan grob Miroslava Singera, prvog učitelja tjelovježbe u Zagrebu. Sastavio je i popis športaša čiji su grobovi na Mirogoju. Prikupio je biografske podatke o stotinjak hrvatskih športaša i športskih djelatnika. Osobito su vrijedni njegovi biografski članci o Rudolfu Cvetku, Dragutinu i Krešimiru Friedrichu, Guiseppu Galanteu, Josipu Hanušu, Ivanu Heinzelu, Leu Golobu, Ivani Hirschmann, Ferdi Krizmaniću, Milanu Neraliću, Miroslavu Singeru, Mirku Valtroviću i Milovanu Zoričiću.

Vrijedan doprinos športskoj muzeologiji

Detaljno je istražio i objavio tekstove o nastupu gimnastičke vrste Hrvatskoga sokola na V. svjetskom prvenstvu u Torinu 1911. godine, Židovskom gombalačkom i športskom društvu *Makabi* u Zagrebu, Hrvatskim akademskim klubovima *Styx* i *Academija* i Prvom streličarskom klubu *Zagreb*. Osim povijesti mačevanja, poseban interes u svojim istraživanjima posvetio je sokolskom pokretu i počecima tjelovježbe u Hrvatskoj.

Jedan je od utemeljitelja Muzeja fizičke kulture Hrvatske za koji je prikupio mnogo vrijednih predmeta. Posebno se isticao kao skupljač starog mačevalačkog oružja. Njegovom zaslugom prikupljena je vrijedna povijesna građa, koja je kasnije od njegovih nasljednika otkupljena za Hrvatski športski Muzej. Sedamdesetih godina, nakon udara groma, vodio je akciju zamjene metalne konstrukcije koja je krasila pročelje zgrade Hrvatskog sokola na Trgu maršala Tita 8. Bio je oduševljen činjenicom da je Zagreb domaćin Univerzijade, ali nažalost nije dočekao i njeno održavanje.

Milivoj Radović, veliki domoljub i entuzijast, vrstan povjesničar i muzealac, izuzetan promotor i zaljubljenik tjelovježbe i športa umro je 17. veljače 1987. godine u Zagrebu.

Literatura

1. Frntić, Franjo, Inžinjer Milivoj Radović čovjek za tri enciklopedije, *Povijest sporta* 18 (1987), 73, str. 207 - 210.
2. Bibliografski broj, *Povijest sporta* 25 (1994), 100, str. 140 - 143.
3. Arhiva Hrvatskog športskog muzeja

Olimpijska iskaznica za OI 1936.